

Romano hangos

10.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 12 • ČÍSLO 6 • VYŠLO 18. KVĚTNA 2010

zprávy

PRAHA – Za účasti ředitele Institutu rovného práva na vzdělání Jima Goldstona proběhl v Praze 30. dubna průzkum, jak se ČR vypořádává s programem účasti romských žáků v hlavním proudu vzdělávání. Současnou situaci vysvětlovali zástupci ministerstva školství a někteří zástupci nevládek (Romodrom, Slovo 21, Společenství Romů na Moravě a Romské centrum pro střední a východní Evropu). Závěr debat zněl, že došlo jen k mírnému pokroku v přístupu k rovnému právu na vzdělání u romských žáků.

PRAHA – V pátek 30. dubna se konalo na Úřadu vlády pod patronací zmocněnce vlády pro lidská práva Michaela Kocába vypořádání připomínek ke Strategii boje proti sociálnímu vyloučení za účasti autorů této studie Ivana Gabala a Petra Viška. Bylo přijato rozhodnutí, že kritizovaná část o romství jako retardačním prvku bránícím úspěšné integraci Romů do společnosti bude vypuštěna a nahrazena formulací přijatelnými pro ty, kteří kritiku vznesli: byli jimi zástupci Muzea romské kultury, Džena a Společenství Romů na Moravě.

ŠANGHAJ – V květnu budou Gipsy.cz reprezentovat Českou republiku na světové výstavě Expo v Šanghaji. Pod hlavičkou jejich nové agentury Live Production natočili ve studiu nový singl AHA z připravovaného alba. Svým textem na sebe tato skupina naléhavě upozorňuje: „*Tenhle hit zasáhne cíl, romano hip to je můj styl, Gipsy je ve hře zpět.*“

BRNO – Přes 250 lidí z okolí ulic Bratislavská a Cejl, zvaných Bronx, podepsalo petici žádající omezení počtu heren. Podepsali i mnozí z hráčů, kteří zde prohrávají své beztak nízké příjmy. Brněnští zastupitelé připravují novou vyhlášku pro sociálně vyloučené lokality. Čeká se jen na změnu zákona, která by dala obcím větší pravomoci při zřizování i rušení heren. V Brně je 232 heren, nejvíce právě ve zmíněné oblasti.

(www.romea.cz, kh)

O souvislosti dvou krásných písní v Letech

Nad Lety se nesl zarmoucený hlas zpěvačky Pavliny Matiové.

LETY – Pietní území bývalého cikánského tábora v Letech na Písecku, plocha jakoby zapomenutá, těžko přístupná, bez jakéhokoli vybavení, přešlo v květnu 2009 rozhodnutím vlády pod správu Památníku Lidice.

Tato příspěvková organizace Ministerstva kultury ČR nenechala výzvu bez odezvy. A tak památné místo přivítalo účastníky letošní pietní vzpomínky, konané tradičně 13. května, příjezdovou asfaltovou cestou, parkovištěm a amfiteátr. Rovněž dvěma historicky věrnými replikami táborových ubikací, v nichž se nachází jednak expozice evokující historii Romů, trýzeň vězňů v letském táboře a romský holocaust, jednak sociální zařízení. V obci Lety došlo k otevření informačního centra. Nově vznikla i naučná stezka s osmi zastaveními.

A tak jsme se tady sešli, je nás možná na šest set, z toho přes tři sta padesát romských studentů z různých koutů republiky. K pomníku,

který na místě táborového pohřebiště odhalil před patnácti lety, 13. května 1995, prezident republiky Václav Havel, jako první přicházejí představitelé Výboru pro odškodnění romského holocaustu, vedení předsedou Čeňkem Růžičkou. Už pokládají svůj věnec, už se uklánějí památce mrtvých předků. Letské oběti uctívá i prezident republiky Václav Klaus, zastoupený kancléřem Jiřím Weiglem, také další státní představitelé a zástupci diplomatického sboru, rovněž další hosté.

A pak se k letskému nebi vznesl bravurní hlas Pavliny Matiové z Mezinárodní konzervatoře Praha a za doprovodu akordeonu a kontrabasu zní hymnická směs, také mezinárodní romská hymna *Gelem, gelem lungone dromenca* čili *Šli jsme dlouhou cestou*, známá též pod jinými názvy a jejíž text romští interpreti dodnes obměňují. Zpěvačka vášnivě sjíždí po stupnici tónů jako při milování a nařikavě, tklivě, jak to vyžadují žalosa gil'a čili „pís-

Karel Holomek a Jana Horváthová rozmlouvají s páterem Lízou.

ně žalostné“ vyzpívává mnohé, co také tvoří romipen čili „romství“ – staleté romské pronásledování, trvalý pocit ohrožení, těžký úděl často nepohodlné menšiny, ale i bezpečí v náruči vlastní komunity a taky víru a naději.

Jen se romská hymna snese ke zkrvavené letské půdě, ozve se dětský sbor Sluníčko z Kladna, vedený Evou Moučkovou – Kde domov můj, kde domov můj? ... a to je ta krásná země, země česká, domov můj... Měkká, hebká melodie se rozlévá velebným tichem. A zatímco páter František Lizna láskyplně hladí romské oběti božím slovem, uvědomujeme si, že se právě při vzpomínce na romské utrpení ozřejmuje souvislost mezi přednesenými písněmi.

A tak k nám jako by přicházejí prvorepublikoví Romové, Růžičkové, Janečkové či Vrbové z Čech a Danielové, Holomkové či Herákové z Moravy, jejichž některé rody

Pokračování na str. 2

z obsahu

A je to tady.

Romano vod'ori je tu.

Co chystá nový časopis pro děti?

strana 2

Bude nebo nebude?

Štefan Tomáš k odškodnění

strana 2

Ke speciálnímu školství

Karel Holomek brání M. Kocába

strana 3

Integrace na Pardubicku

Jednání o příkladech dobré praxe

strana 3

Co ještě Kocáb stihne?

Anketa RH vyzněla půl napůl

strana 4, 5

Vyrůstají nové talenty

V. Kačová o soutěži La Sophia

strana 6, 7

Pietní akt se tentokrát odehrával ve velkém stylu

LETY – Pietní akt za romské oběti v Letech u Písku se 13. května odehrál za velké účasti veřejnosti. Tentokrát ovšem pod taktovkou Památníku Lidice a zcela určitě i zásluhou jeho ředitele Milouše Červencle. A bylo to vidět.

Samo pietní místo s památníkem sochaře Zdeňka Hůly bylo upraveno a skýtalo důstojný pohled, připomínající romské oběti. Poblíž na pří-

stupové cestě vyrostl srub, v němž se nachází malá historická expozice. Vyšla o ní publikace Lety – život za plotem.

Od hlavní silnice byla nově zrekonstruována asfaltová přístupová cesta včetně parkoviště i pro autobusy. V okolí pak vznikla naučná stezka se 14 informačními zastávkami. O těchto vnějších okolnostech, které pietní akt provázely, by-

chom se nezmiňovali, kdybychom je nepovažovali současně za změnu kvality k přístupu veřejnosti k romským obětem.

Změnu kvality přístupu přece jen podstatnou, i když vepřová farma zde zůstává stále. Snad bychom tento posun mohli považovat za předznamenání pozitivnější, které posléze k odstranění tohoto dehonestujícího prvku povede.

Tentokrát se zde objevilo mnoho mladých lidí, nejvíce ze sociální a manažerské školy Dr. Emila Ščuky. Česká hymna v podání žáků 5. základní školy v Kladně byla příjemným a působivým překvapením. Setkání se tentokrát účastnil i autor památníku Zdeněk Hůla s manželkou.

Přítomnost disidenta a velkého příznivce Romů pátera Františ-

ka Lízny a jeho motlitba dokreslily důstojný charakter piety. Stejně tak jako projevy vládního zmocněnce pro lidská práva a bývalého ministra Michaela Kocába, zástupců diplomatického sboru, Senátu a Čeňka Růžičky, předsedy Výboru pro oběti romského holocaustu. Celý akt skončil na hřbitově dalších romských obětí v blízkých Mirovicích.

Karel Holomek

zaznamenali jsme

OSTRAVA – V Ostravě pokračoval proces se čtyřmi obžalovanými v kauze žhářského útoku ve Vítkově. David Vaculík, jeden ze čtyř obžalovaných, označil výpovědi dalších dvou souzených Ivo Müllera a Václava Cojocara za lež. Předseda senátu uvedl, že Vaculík odmítl vypovídat od samého začátku vyšetřování a není k dispozici žádná jeho výpověď. Müller a Cojocar u shodně uvedli, že útok organizoval Lukeš. Oba také tvrdili, že netušili, že domek je obydlený. „Říkali jsme, že jdeme na Cikány. Zapálit jim ten dům. Udělat nějaké zlo. Netušili jsme ale, že tam může žít tak početná rodina,“ řekl v přípravném řízení Müller.

KRUPKA – Při vzájemném střetu mezi kandidáty do sněmovny za Demokratickou stranu sociální spravedlnosti (DSSS) a místními Romy byl jeden z kandidátů strany, Stanislav Holešínský, sražen k zemi. Vzápětí vytáhl plynovou pistoli a vystřelil, naštěstí pánubohu do oken. Policisté mu odmítli poskytnout pomoc, a tak si ji přý musel obstarat sám. Asi to s ním nebylo tak zlé. Zdá se, že volební kampaň vrcholí!

BRNO – Město Brno přijalo strategii vstřícnějšího přístupu vůči hříšníkům, kteří neplatí nájem za používání bytů, tak zvanou „druhou šanci“. Druhá šance bude mít svého koordinátora na magistrátu, a to romskou poradkyni Helenu Křištofovou. Jakmile dostane tým druhé šance seznam dlužníků, během pár dní zajde za rodinou a nabídne jí pomoc. Vyjednává pak s úřady. Tento tým tvoří čtyři neziskové organizace: Drom, IQ Roma servis, Romodrom a Společenství Romů na Moravě. Městská část Brno-střed se k tomuto programu připojila. Městská část Brno-sever, kde žije nejvíce Romů, zatím ne. Starostou je zde Leo Venclík (ODS), který je vůči tomuto programu skeptický.

CHOMUTOV – Neblaze proslulá primátorka Chomutova Ivana Řápková nyní chce prodat své zkušenosti s vymáháním dluhů po neplatičích více než 150 delegátům z 59 obcí. Rozhodli se využívat tzv. mobiliárních exekucí. Nemá jít o nic jiného než vymáhání pohledávek zaměstnanci magistrátu, který je správcem daní. Odpadá tím exekutor a jeho neúměrné náklady účtované jak obci, tak dlužníkovi. Konferenci k tomu uspořádala chomutovská radnice již 28. dubna. Zástupkyně ombudsmana nemá již proti tomuto postupu námitky.

PRAHA – Počet lidí obviněných v souvislosti s extremismem v loňském roce proti roku 2008 stoupl ze 195 na 293 činů. Stále se však jedná jen o nepatrné procento z celkové kriminality, a to 0,07 %.

PLZEŇ – Za několik málo minut ukončil povolený pochod neonacistů v Plzni, konaný 24. dubna, starosta plzeňského obvodu Jiří Strobach. Stačilo k tomu zjištění, že několik účastníků pochodu mělo nacistické symboly na tričkách. Čtyři účastníky pochodu policie zadržela. Celou akci hlídalo na 500 policistů na koních, s transportéry i dohlížejícím vrtulníkem v oblacích.

BRUSEL – O Dekádě romské inkluze se u nás nic moc neví. A to přes to, že je to institut, který byl vytvořen pro léta 2005 až 2015. V době od 1. července 2010 do 30. června 2011 se má Česká republika ujmout funkce předsednictví Dekády, které měla před ní Slovenská republika. V současnosti Dekáda spojuje 12 evropských zemí: Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Bulharsko, Chorvatsko, Černou Horu, Českou republiku, Maďarsko, Makedonii, Rumunsko, Slovensko, Srbsko a Španělsko. V ČR činnost dekády řídí a koordinuje výbor ve složení Dženo, IQ Roma servis, dále členové Rady vlády pro romskou menšinu a zástupci resortů ministerstva školství, ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva pro místní rozvoj a Agentury pro sociální začleňování. (www.romea.cz, kh)

Znáte časopis Romano vod'ori?

PRAHA – Časopis Romano Vod'ori (RV – Romská dušička) a stránky www.romanovodori.cz jsou součástí multikulturního projektu pro děti a mládež.

RV staví na spolupráci dětí rozličných národnostních skupin, náboženského vyznání a sociálního zázemí. Dětské novináři (druhý stupeň ZŠ), sdružení do redakcí v deseti základních školách v celé republice, pochází z regionů s vyšším výskytem sociálně vyloučených lokalit a cizinců. Z většiny tvoří obsah časopisu děti pod vedením sdružení Romea, nezanedbatelný podíl dále mají odborníci (psychologové, etnologové, romisté apod.).

Každé číslo je zaměřeno na téma, rozpracované asi v polovině článků. List tak čtenářům přiblíží např. homosexualitu, různé národnostní menšiny v ČR, světy mužů a žen, závislosti, alternativní myšlenkové proudy, umění apod.

Dětské redaktoři tato témata nahlíží z pohledu svého věku a zkušeností, zatímco odborníci dodávají článkům kontext a vzhled do problematiky. Externí dětské redakce se nacházejí v Havlíčkově Brodě, Jáchymově, Kladru, Mostu, Ostravě, Prachaticích, Přerově, Tanvaldu a Zastávce u Brna. Časopis je zdarma distribuován do 300 základ-

ních škol, vybrané texty jsou rovněž publikovány na vlastním blogu idnes.cz a na Facebooku. Současně se dá RV volně stáhnout z webových stránek projektu.

Romanovodori.cz, internetová mutace časopisu, nabízí čtenářům mnohé další rubriky a články, které se nevyměšťují do tištěné verze. Mezi ty nejzajímavější patří psychologická poradna, vedle konkrétních čtenářských dotazů se podrobněji zabývá problémy mládeže (např. šikana z důvodu odlišnosti, homosexualita). Pro čtenáře atraktivní rubrika Blešák umožňuje vzájemnou výměnu věcí, jako jsou oblečení, CD, knihy apod. Obě rubri-

ky jsou využívány zejména na internetu. Zpestřením a odlehčením pro čtenáře webu i časopisu je dvoujazyčný komiks romské výtvarnice Ladi Gažiové. Kromě češtiny se objeví např. překlady do romštiny a vietnamštiny. Komplexnost projektu dotváří další aktivity: Workshopy pro žáky druhého stupně základních škol pracují s postoji žáků vůči různým skupinám osob a rozvíjejí nepředsudečné, individuální vnímání osob.

Diskusní, dramatické, výtvarné a zážitkové dílny jsou zaměřeny na práci s předsudky a paušalizujícími soudy žáka vůči různým skupinám osob na základě národnostní příslušnosti, sexuální orientace, náboženského vyznání, pohlaví, věku, profese, vzhledu apod. Zvláštní zřetel je kladen na rozšíření povědomí o reálné situaci Vietnamců a zejména pak Romů v ČR. Workshopy probíhají v letech 2010 až 2012.

Příručka pro pedagogy o dějinách, současnosti a literatuře Romů poslouží školám jako výukový a metodický nástroj.

Časopis vydává sdružení Romea a je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Lukáš Houdek

Šéfredaktor Romano vod'ori.

Odškodnění se nadále vyplácí

BÍLINA – Jako romský poradce a terénní sociální pracovník působím desátým rokem na Městském úřadě v Bílině (odboru sociálních věcí).

Od roku 2002 jsem pomáhal vyplňovat romským žadatelům žádosti o vyplacení odškodnění za ukrytí se v období 2. světové války. Bohužel, skoro všem romským žadatelům v ČR byly tyto žádosti zamítnuty. Když proběhlo soudní jednání na Nejvyšším správním soudu, všichni jsme doufali, že tentokrát odškodnění bude vyplaceno. Tak se stalo, a od loňského podzimu jsem pomáhal vyplňovat žádosti na Čes-

kou správu sociálního zabezpečení (ČSSZ) v Praze. Na podzim 2009 jsem telefonicky jednal s pracovníci odboru ČSSZ Praha (odbor odškodnění), která mi poradila, jak vyplňovat žádosti klientům. Pokud si žadatel podal v roce 2002 žádost na ČSSZ Praha a odškodnění se nedožil, je možné podat žádost jeho přírodních příbuzných.

Žádost je třeba odeslat poštou doporučeně na ČSSZ Praha (odbor odškodnění). Musí tu být uvedeny jasné a srozumitelné údaje žadatele (datum narození, rodné číslo, místo narození a krátký příběh o prožití období druhé světové války, pokud

možno uvést dobu ukrytí nejmeně tři měsíce, pokud se žadatel nedožil, je nutné předložit úmrtí list). Po třech měsících od odeslání žádosti začala ČSSZ Praha vyplácet žadatelům finanční odškodnění formou šekové poukázky. Mezi prvním žadatelem byli romští občané z Bíliny a Teplic, pocházející od Popradu (Kokyovi, Balážovi, Čonkovi a další).

Poděkování těchto starších lidí patří nejen romskému poradci, ale hlavně Ing. K. Holomkovi, bez kterého by dnes toto odškodnění neprobíhalo.

Štefan Tomáš

Terénní sociální pracovník

Městského úřadu Bílina.

O souvislosti dvou krásných...

Dokončení ze str. 1
žijí v českých zemích po celá stáletí a pro něž je Československá republika vskutku „krásná země, domov můj“, mnozí v poslední době již integrování v trvalých sídlištích. Přicházejí nejen lidé, kteří mají problémy se zákonem, ale i bezúhonní, s výučními listy, středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní, rovněž vynikající hudebníci. Většinou však mají jinou barvu kůže než němečtí vládci a jejich čeští napodobitelé, a tak se na ně vztahuje výnos o potírání „cikánského zlořádu“, vydaný v protektorátu v červenci 1942 po vzoru nacistických nařízení. A když se 2. srpna téhož roku otevrou brány cikánského tábora v Letech, nezáleží už na tom, zda jsi poctivý člověk nebo lump, pracant anebo povaleč, důležité je, že jsi „cikán“!

K letskému nebi se teď jako po jediné dráze vznášejí dvě písně – a v té chvíli přicházejí z lágru vězňové zubožení hladem, otrockou prací, nesnesitelnými hygienickými podmínkami a ponižováním, přicházejí i ti, kteří již podlehlí smrtelnému tyfu... a pláč, srdcervoucí

pláč dětí se ozývá všude kolem, děti v tábore utýraných nebo těch, které se tam narodily a často i zemřely.

A protože se dvě písně vzájemně dotýkají, přichází mezi účastníky pietní vzpomínky i dvaapadesátiletý velitel tábora Josef Janovský, Čech, někdejší štábní kapitán četnictva, surový, mstivý, zodpovědný za nadměrné přeplnění tábora a epidemii, která tam vypukla, muž, který okrádal vězně o potraviny a nedostatkové zboží. Ještě teď fve – pro Cikány existují jen dvě místa, tady a v pekle! Spolu s Janovským jdou i dozorcí, u nohou zabíjäcké psy, jsou to Češi, z nichž někteří se přihlásili ke službě v táboře dobrovolně, aby ukoučili svou agresivitu, a věru tady mají příležitost. Pendrek, hole, železné tyče. Bití, nepřetržitě bití je na pořadu každého dne, bití často takové, až vězeň zaupí v bezvědomí. V Letech zahynulo 326 obětí, z toho 241 dětí. A 540 jich odjelo z Letů do Osvětimi-Březinky, tedy na smrt.

A tak obě písně, jež se klenou nad hlavami přítomných, připomínají nejen dávnou příslušnost Romů k českému prostředí, ale i příslu-

hovačství protektorátních úřadů a brutalitu Čechů, kteří ochotně realizovali úřední teze, často ve větší míře, než výnosy předepisovaly. Ze 6500 Romů evidovaných v Čechách a na Moravě v roce 1940 se jich po válce nacházelo na tomto území asi 500 až 800! Není tomu jinak: na romském holocaustu se podíli i české obyvatelstvo.

Vědí to i dva muži, nyní v pevném sevření novinářů: Michael Kocáb, který se jako někdejší ministr pro lidská práva a menšiny zásadním způsobem přičinil o to, aby se z pietního území Lety stal „největší romský památník ve střední Evropě“, jak se vyjádřil. A Milouš Červencel, ředitel Památníku Lidice, díky němuž a jeho spolupracovníkům se ze zapomenuté, těžko přístupné planiny stalo místo, jež důstojně připomíná svár zla a lidské touhy vymanit se z jeho chapadel. Oboji tu šlo ruku v ruce podobně, jako se tady vznášely k nebi dvě krásné písně.

Text a foto: Přemysl Veverka

Autor je spisovatel, spolupracovník Památníku Lidice.

CIKÁNI
OČIMA ČESKÝCH MALÍŘŮ
Výstava obrazů, grafiky a kreseb
15. 6. - 17. 7. 2010
Vernisáž: 15. 6. 2010, 14:00 hodin
Otevírací doba: po - pá: 8 - 12 / 13 - 17 hodin
so: 10 - 16 hodin
Komentované prohlídky:
ve dnech 16. 6. a 21. 6. 2010 od 10:00 hodin
ALTERNATIVA - Kulturní institut Zlín, Osvoboditelů 3778
(Kolektivní dům), tel.: 577 018 162, 604 220 473, www.zlin.eu
Za podpory: Kulturního fondu města Zlína
a NADACE děti - kultura - sport Uherské Hradiště
Pod záštitou primátorky města Zlína, PhDr. Ireny Ondrové
Spolupráce: statutární město Zlín a Alternativa - kulturní institut Zlín
Autor malby: doc. MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc.

Speciální školství není obětí demagogie Michaela Kocába

Nedávno, 16. dubna, vyšel v Právu neuvěřitelně zpozdilý článek od poslankyně sociální demokracie Ladislavy Zelenkové. Nazvala ho Speciální školství obětí laciné demagogie exministra Kocába. Poslali jsme Právu reakci na neuvěřitelná tvrzení paní poslankyně. Právo naši reakci nezveřejnilo, dáváme tedy náš názor k posouzení vám, našim čtenářům.

Především je třeba říci, že speciální školství není výmyslem exministra Michaela Kocába. A už vůbec ne laciné demagogie, jak se nám snaží namluvit paní poslankyně Zelenková ve svém textu. Varuje nás před hrozící katastrofou českého školství, která má nastat tím, že by se do normálních základních škol dostávaly romské děti, které ji z nejruznějších příčin nezvládají.

Není pochyb o tom, že počty a základní logické úvahy z těchto počtů plynoucí nejsou silnou stránkou paní poslankyně. Než řeknu jiné věcné argumenty pro to, co tvrdím, tak jen shrnuji základní fakta, která zjistila školní inspekce.

Šetřením ve 171 bývalých zvláštních školách z celkového počtu 398 bylo sledováno 16 000 žáků. U 68 % bylo identifikováno lehké mentální postižení. To je téměř 11 000 dětí. Pětatřicet procent z nich, tedy 3 815, jsou děti romské. Paní poslankyni se podařilo říci něco naprosto neudržetelného, i kdybychom brali napro-

sto nepravděpodobné číslo, že polovina těchto romských žáků, tedy 1 900, je neschopno absolvovat normální vzdělávací proces. Řekl bych, že je to skoro skandální tvrzení a ještě z úst poslankyně za ČSSD, kde bych přece jen očekával vstřícnější a vnímavější přístup k programu integrace Romů. Ano, skutečně. Totiž vzdělávání romských dětí mimo hlavní proud vzdělávání, jak se teď říká, je základní překážkou úspěšného procesu této integrace.

Také se tomu říká segregace romských dětí, která je České republice ve všech zprávách z Evropské unie, z Evropského soudu pro lidská práva i z USA vyčítána. A to máme k dispozici jen výsledky průzkumu, který obsáhl jen asi 40 % celku, ta čísla jsou daleko horší.

Teď jen krátce některá fakta, která je možno považovat za jasně prokazatelná. Obrovská segregace je škodlivá nejen pro romské děti z důvodů, které není nutno uvádět, ale pro všechny děti. Ve svých důsledcích v dospělém věku přináší výsledky v rostoucí intoleranci, která se často mění v xenofobii až rasismus. To bychom chtěli?

Účelem školy není hledat snadná řešení a vzdělávat děti nejen nadprůměrné a průměrné, ale i podprůměrné s handicapem a přivést je na stejnou startovací rovinu. Že se s tím česká škola nedokázala vypořádat, je jiná věc. Setrvávat na ste-

reotypech je nejhorší možná cesta. Samozřejmě, že to vyžaduje vyšší finanční náklady a dosti výrazné změny ve způsobech a metodách vzdělávání dětí. Ale o to přece jde. V každém dítěti, i tom handicapovaném, je ukryt genius loci, jde o to ho jen objevit.

Paní poslankyně mluví cosi o krátkozrakých a demagogických aktivitách neziskových organizací. Neví o čem mluví, to je jisté. Tyto organizace dělají naprosto skvělou výchovnou práci v romských rodinách, na školách, kde zavdali příčinu ke vzniku pomocných pedagogických asistentů, o jejichž roli dnes už nikdo nepochybuje, vytvořili systém doučování, který děti vrací do základních škol atd.

Marné je volání žiznivého na poušti, když už ani poslanci nedokáží pochopit základní principy vývoje společnosti a ztrácejí naprostý kontakt se životem!

Musím ještě přiznat, že předseda České strany sociálně demokratické Jiří Paroubek má v tomto směru naprosto opačné a osvědčené stanovisko oproti své řadové poslankyni, jak dokazuje jeho interview, které nám poskytl ve čtvrtém čísle Romano hangos (k přečtení na www.srmn.cz). Pořád ještě věřím, že zdravý rozum zvítězí, ovšemže podpořený profesionálními výzkumy a z nich plynoucími potřebami.

Karel Holomek

Koncepce romské integrace? V Pardubicích to není jalová fráze

PARDUBICE – Takovou účast jsem tedy nečekal. V sále zastupitelstva Pardubického kraje se v pátek 30. dubna sešla asi třicítka sociálních pracovníků, zaměstnanců státní správy a pracovníků neziskovek, aby se seznámili s Koncepcí romské integrace na období 2010–2013.

Tu se snažila představit ředitelka kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské komunity Gábina Hrabánková. Její prezentace však na několika místech „uvázla“ v důsledku živé diskuse, která se mezi zúčastněnými rozvinula. Názorovým dělitkem přitom byl tradicionalistický přístup k integraci, vyjadřovaný nejčastěji formulkou „my jsme jim dali a oni nám zničili“, a přístupem koncepčním, který staví na trpělivé a dlouhodobé sociální práci v terénu.

I romská koordinátorka Pardubického kraje Marta Válková ve své praxi pociťuje v některých místech – za všechny jmenujme např. Svitavy – nedostatek podpory. Cítí i snahu řešit problémy tím nejjednodušším, bohužel však také nejméně efektivním způsobem. Na druhé straně jsou v kraji místa, kde se přesvědčili o tom, že skutečná cesta vede jinudy.

„Příkladem může být Centrum volného času v Moravské Třebové, které vede Marcela Opluštilová,“ chválí zařízení Válková. „Je vedeno profesionálně. Paní Opluštilová, která je středoškolačka, má takové právní znalosti, že je schopna své klienty zastupovat i u soudů, ale to hlavní je, že činnost Centra má

zjevné výsledky. Toho si je vědomo i samotné město, které je podporuje nemalými prostředky.“

Moravská Třebová není ale v kraji izolovaným ostrovem. V České Třebové vede už třináct let pobočku Viktor Pešek. „Nejlépeších výsledků dosahuje v terénu spolupráce dvojice Rom – Nerom,“ tvrdí. Pobočka úspěšně realizovala protidluhovou kampaň, která by měla pomoci zejména rodinám s nízkým právním povědomím, aby se nedostávaly do neřešitelné dluhové pasti.

„Největší problém je v tom, že zákon o sociálních službách stanoví pro výkon sociální práce poměrně vysoké odborné požadavky, ale nezohledňuje, že jde především o poslání,“ říká Pešek. „Už vzhledem k platům se do sociálních služeb adeпти příliš nehrnou.“

Dobrou práci odvádí v samotných Pardubicích i občanské sdružení Darjav vedené Věrou Horvátovou. Organizace působí v sociálně vyloučené lokalitě, místní Husové

ulici, která se v průběhu minulých desetiletí vyprofilovala jako místo, v němž sídlí převážně sociálně slabí Romové. Místo mělo všechny průvodní znaky ghetta, především viditelnou ztrátu naděje a životní perspektivy svých obyvatel, nepořádek a nedostatek hygieny. Darjavu se podařilo za léta působení řadu těchto negativ utlumit, dnes je v „Husovce“ daleko větší pořádek a čisto. „Spomocí rekvalifikačního kurzu „stavební výroba“ jsme řadu lidí dokonce vrátili do práce,“ říká mladá Romka.

Koncepce romské integrace tedy v Pardubickém kraji nepadá na neúrodnou půdu. S její pomocí se mohou místní aktivity posunout dál a situaci Romů výrazně zlepšit. Krajský úřad uvažuje o tom, že pro stejný okruh lidí, kteří se zúčastnili jejího představení, uspořádá i workshop v místě či místech, kde jsou podle odborného hodnocení v řešení problematiky nejdál.

Příklad dobré praxe by tak měl přesvědčit i ty, kteří se domnívají, že k řešení stačí zavedené stereotypy.

Marta Válková v této souvislosti oceňuje i spolupráci s radním pro sociální oblast Miloslavem Macelem: „Krajský úřad připravuje Individuální projekt nazvaný Terénní sociální práce v sociálně vyloučených romských lokalitách Pardubického kraje a zřízení nízkoprahových klubů pro děti a mládež. Terénní sociální práce je nejučinnější nástroj, jak pomoci romským komunitám,“ vysvětluje.

Milan Daniel

komentář

Otakar Motejl zemřel

KAREL HOLOMEK

Smrt veřejného ochránce práv JUDr. Otakara Motejla je velkou ztrátou pro celou společnost. Není to tak proto, že se to tak vždycky říká, když zemře někdo významný. U doktora Motejla to nezni formálně snad nikomu v této zemi. Litovat toho mohou nejvíce Romové, protože on patřil mezi jejich velké zastánce. Dovolte mně několik osobních vzpomínek na tuto „lid-skoprávní“ osobnost, nezapomenutelnou mezi všemi.

Doktora Motejla jsem poznal osobně jako poslance České národní rady, když v tomto parlamentním tělese zasedal v období 1990–93 jako předseda Nejvyššího soudu. Později přijal ještě funkci ministra spravedlnosti a ani v této funkci nepůsobil jako nedosažitelná persona. Přijal mne několikrát, kdy jsem na něj přenášel některé návrhy, týkající se těch nejslabších. Nejvíce jsem měl možnost jej poznat právě v Brně, kde pracoval jako ombudsman. Vzpomínám si, jak v roce 2007 přijal bez váhání návrh na pořádání výstavy o evropských Romech, která byla dosti kritická vůči české společnosti. Učinil tak proti tichému, leč důraznému odporu představitelů magistrátu města Brna kdekoliv jinde v Brně výstavu uspořádat.

Pan Motejl mne vítal vždy s úsměvem a otevřenou náručí s přátelským neformálním oslovením, jak se to dělalo mezi kolegy za první republiky. „Servus, pane inženýre!“ To oslovení mne vždy pozitivně naladilo, ať se dělo cokoliv. I já byl už v té době pamětník a milovník starých dobrých pořádků. I on jim zůstal vždy věren a osvědčoval je dokonale i v současné době. Pane doktore, budiž Vám země lehká!

co na to naše právnička?

Jaké pravomoce má exekutor?

V zájmu rychlého a účinného postupu exekuce poskytuje exekuční řád exekutorovi oprávnění obrátit se na věřitele, jehož pohledávku vymáhá, aby navrhl, jakým způsobem má být exekuce provedena. Lze totiž předpokládat, že v některých případech je oprávněný obeznámen s poměry dlužníka a je mu známo například, zda je povinný zaměstnán, a kde nebo jaký má majetek, ze kterého by mohla být vymáhaná pohledávka uspokojena. Mnohdy exekuce následuje krátce po právní moci rozsudku, ve kterém je vymáhaná platební povinnost uložena, a věřitel tak může mít poměrně aktuální informace o poměrech dlužníka. Exekutor je rovněž oprávněn vyzvat oprávněného, aby označil plátce mzdy povinného či plátce jiného pravidelného příjmu. Při soudním řízení, které předchází vynesení rozsudku, který ukládá dlužníkovi povinnost dluh zaplatit, je dlužník jako účastník řízení při ústním projednání věci tázan na osobní poměry. V rámci toho mnohdy označí svého zaměstnavatele, majetkové poměry, což žalobce jako druhá strana sporu tímto způsobem zjistí a informaci může předat exekutorovi.

Exekutor může oprávněného rovněž vyzvat, aby označil osobu, vůči které má povinný pohledávku, a následně pak zajistit úhradu dluhu z takové pohledávky. Častým případem pohledávky dlužníka bývá jeho pohledávka vůči peněžnímu ústavu například z běžného účtu, kdy dlužník má otevřen běžný účet u banky. Na takový účet přijímá platby a provádí jeho prostřednictvím své platby a vymáhaný dluh tak může být uspokojen příkazáním pohledávky dlužníka, kterou má vůči peněžnímu ústavu.

Exekutora v této souvislosti zajímá označení peněžního ústavu a číslo účtu dlužníka. I tímto směrem by mohl směřovat dotaz exekutora vůči oprávněnému z exekučního titulu. Praxe však je spíše taková, že exekutor sám na své náklady učiní dotaz u peněžních ústavů, které vedou účty pro tuzemské osoby a u kterých by mohl dlužník mít otevřen svůj účet, a nevyčkává, co a zda mu sdělí oprávněný. I jinak zjišťuje sám majetkové poměry dlužníka a v návaznosti na to se pak rozhodne pro některý ze způsobů exekuce, které připouští exekuční řád. Náklady exekutorského úřadu, které vzniknou při provádění exekuce, jsou hrazeny v rámci nákladů exekuce.

Považuje-li to exekutor za účelné, může předvolat povinného a vyzvat ho k dobrovolnému splnění povinnosti. Jedná se o další oprávnění exekutora, které však užije podle své úvahy a zřejmě jen v případech, kdy dojde k závěru, že by to mohlo vést k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti a na druhé straně to neohrozí samotné vymození povinnosti. Lze tak očekávat, že povinného předvolá spíše v případě, kdy vymáhaná je jiná než platební povinnost, a zřejmě ne v případech, kde miní exekuci provádět zpeněžením movitých věcí dlužníka. Předvolání dlužníka v posledně uvedeném případě by vedlo v mnoha případech k odklizení hodnotnějších věcí a tak ke zmaření exekuce.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Romano Lil

www.rnl.sk

Rómsky nový list – noviny Rómov na Slovensku

Bývalý frontman Pražského výběru se z vlády úplně nevytratil, po odchodu z funkce ministra pro menšiny byl jmenován vládním zmocněncem pro lidská práva. A my se ptáme:

Myslíte, že ještě Kocáb může ve své nové funkci něco ovlivnit k dobrému?

Aurélie Balážová

Zdravotně sociální pomocnice sdružení Drom, Bruntál.
Takto může do konce dotáhnout svoje rozpracované záležitosti. Bylo by dobré, kdyby ve funkci zmocněnce pro lidská práva i nadále zůstal a mohl všechny ty úkoly dokončit.

Těch problémů se navrstvilo určitě hodně, ze všeho nejvíc je podle mě potřeba řešit problematiku ochrany lidských práv a integrace romských komunit do společnosti. Panu Michaelovi Kocábovi držím palce.

Janko Horváth-Dóme

Básník, aktivista, žije v Janově.

Michael Kocáb jako jediný z mála politiků chápe potřeby menšin včetně romské – amare nipoha. Má velké srdce – baro jilo. Na post nového zmocněnce – nevo manuš, so pes marel vaš čačipena manušengere – se hodí jako nikdo jiný. Přeju mu hlavně tolerantní kolegy – lače manuša paš peste! Bacht sasťipen amare genutnenge – štěstí zdraví našim čtenářům. Ačhen Devleha!

Veronika Kačová

Vedoucí souboru Cikne čhave (www.ciknechave.estranky.cz), Nový Jičín.

Nepostřehla jsem to, ale řekla bych, že nic se nezmění. Kdyby ano, tak by to měl udělat dávno. Mají v tom zmatky a sami neví, co bude.

František Šarišský

Student, Brno.

Myslím si, že pan Kocáb chce, aby život šel kupředu. Čekal bych, že bude pracovat na rozvoji neziskovek i projektů z EU určených pro menšiny. Ono sice teoreticky má dnes každý Rom šanci studovat, ale mrzí mě, že se nepodporují víc takové věci jako stipendium na středních školách.

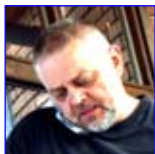
Boris Titzl

Učitel speciální pedagogiky na Univerzitě Hradec Králové.
V této záležitosti nejsem tak úplně v obraze a nejspíš dostanete řadu odpovědí od lidí zasvěcenějších. Jen poznamenávám: Je obecně známo, že chlap v jistém věku sice chátrá, ale „nestárne“, což si začne dokazovat na sekretářce. Přidá-li se k tomu vyšší společenské postavení, vznikají z toho trapasy pro něho, trápení pro jeho blízké a jeho sympatizantům zůstává jen pachuť na jazyce. Ne nadarmo vzniklo úsloví „ženská v domě není pro mě“. Jedná-li člověk proti této lidové moudrosti (a to vůbec nemusíme být puritáni!), dokazuje sice, že má gule, ale také to, že myslí přes ně. Takže moc + ženské + peníze = hrob politikova kreditu.

Zdeněk Švácha

Ředitel Střední umělecké školy v Liberci.

Pokud jde o Mišu Kocába, už jsem to jednou psal. Měl se držet hudby, v tom byl nejlepší. Teď nevím, jestli mu jde o peníze nebo co. Obávám se, že toho pro romské záležitosti moc neudělal, protože za jeho působení toho moc nebylo řešeno z nejvyšší úrovně.

Anton Lukáč

Zakladatel ROI, předseda Sdružení Romů ČR, poradce pro národnostní menšiny, Kladno.

Na otázku, zda Michael Kocáb může ještě něco ovlivnit, odpovídám: Ano, je lepší když je tam aspoň někdo než nikdo. Já mu věřím. Panu Kocábovi přeju hodně dobrých romských politiků. Romům pak chci vzkázat: nespěte, už jste se naspali dost, vstaňte a bojujte!

Helena Křištofová

Romská poradkyně Magistrátu města Brna.

Ano, může. Z názvu funkce vlastně vyplývá, že vláda zmocňuje tuto osobu k aktivitám, jejichž cílem je zlepšení dodržování lidských práv a možná tedy i zlepšení postavení romských komunit ve společnosti. Obávám se ale, že zmocněná osoba bude muset v nejbližší době investovat tuny energie do boje proti nárůstu extremismu a protiromských nálad. Michaelu Kocábovi věřím, takže s jeho obsazením do této nezáviděníhodné funkce nemám problém.

Co však pokládám za nedořešené, je postavení vládního zmocněnce ve vládě, neboť jmenováním přijímá konkrétní osoba zodpovědnost za dodržování lidských práv, aniž by jej k tomu vláda vybavila patřičnými pravomocemi a potřebným zázemím. Jak může obhajovat lidská práva a rovnoprávnost, když samotné jeho postavení ve vládě není rovnoprávné? Lze snad tento stav chápat jako postoj společnosti k samotné problematice lidských práv a mezilidským vztahům?

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, Praha.

Kocáb může ještě některé věci ovlivnit, i když ne prosadit. Veřejné mínění se ovlivňuje tím způsobem, že se určité otázky připomínají a připomínají a je asi dobré využit všem dostupných možností k připomínání důležitých věcí. Alespoň se jimi musí lidé zabývat.

Pro ženy ano, pro Romy už ne?

Bývalý ministr Michael Kocáb mě osobně nijak nepřesvědčil o tom, že by byl dobrý ministr, který něco vyřeší nebo se nějak podílel na zlepšení celkové situace Romů v České republice. Mnohokrát jsem nabyt dojmu, že o tzv. romské problematice nic neví. Dle mého názoru nic neovlivní ani jako vládní zmocněnec. Osobně se domnívám, že pan premiér svou zodpovědnost přenesl na bývalého ministra, což považuji za zcela nešťastné řešení tak závažné problematiky. Bylo by ovšem velmi nespravedlivé hovořit pouze o romské problematice. Vládní zmocněnec pro lidská práva má ve své kompetenci zejména oblast lidských práv. Například vybírám jednu z priorit ministra pro lidská práva

do konce období Fischerovy vlády:

Změna volebních zákonů. Budou dokončeny návrhy novel volebních zákonů do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, zastupitelstev

krajů a hlavního města Prahy, které stanovují nový postup při sestavování kandidátních listin, tak aby na kandidátních listinách bylo nejméně 30 % žen (a rovněž mužů) a aby na prvních dvou místech byli muž i žena. Proč dnes již bývalý ministr nenavrhol ve svém návrhu novel volebního zákona, že na kandidátních listinách budou zastoupeni příslušníci národnostních menšin? Ptám se: je spravedlivé, že na kandidátních listinách má být nejméně 30% žen a žádný příslušník národnostní menšiny?

Stanislav Daniel

Poradce parlamentního poslaneckého klubu ČSSD, metodik speciální policejní a Střední policejní školy v Holešově.

Co ještě Michael Kocáb stihne?

Raději o škole než o zmocněnci

Myslím si, že neovlivní už vůbec nic. Jako ministr nestál za moc, pouze se zviditelňoval. Měla bych ale jiné téma, než je Kocáb. V Ostravě existuje Základní škola Matrasovová v Hulvákách, která koncem června skončí. Do této školy chodí děti romské i neromské. Převládají děti romské, a to je asi ten důvod, proč se škola ruší. Paní starostka Jánáčková to odůvodnila tak, že nemá peníze na její provoz. Na této škole přitom funguje to, o čem se stá-

le mluví, tedy společná výuka romských a neromských žáků. Někde se vynakládají peníze na zavedení takové výuky do škol, ale zároveň tam, kde to dobře funguje, se tato výuka ruší kvůli nedostatku peněz. Proč to takhle paradoxně funguje?

I když jsme podnikli s panem Kumarem určité kroky na záchranu školy, tak jsme s paní starostkou Jánáčkovou ani o milimetr nepohnuli. A zaměstnanci této školy jsou bez místa. Proč se tedy pořád

mluví a píše o Romech, jak se nám nepomáhá a co všechno se pro nás dělá? Je to pouze proto, aby gadžové měli práci, oni ano a my ne. Například založí se organizace, která zaměstná Romy, po nějaké době je organizace propustí a na jejich místa přijme Neromy. Přitom ta organizace má pomáhat Romům. Proč to tak funguje? Končím, jsem rozčilená.

Marie Holubová

Romská asistentka na základní škole v Ostravě.

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz

nebo rhango@volny.cz

Kocábovu práci беру pozitivně

To, že se pan Kocáb stal vládním zmocněncem pro lidská práva, vní-

mám docela pozitivně. Je pravda, že některé jeho aktivity byly docela nešťastné, např. jeho postoj k některým squaterům. Na druhou stranu jeho postoj a chování při událostech jako byly např. rasistické projevy části majoritní společnosti v Litvinově a jiných měst, včetně události ve Vítkově, můžeme označit jako příkladné pro většinu našich politiků. Můžeme polemizovat o tom, zda se chtěl pan Kocáb pouze zviditelnit nebo zda opravdu cítí s utiskovanými. Pravdou ovšem je, že se tím dostal do podvědomí jak majority, tak minority. A jestli ještě může něco ovlivnit k dobrému?

Myslím si, že ne. Samozřejmě, že by to mělo vyplývat z jeho funkce. Ale všichni víme, že naši poslanci a zákonodarcí nejsou příliš nakloněni těmto pro nás ožehavým tématům. Navíc si ale myslím, že Michael Kocáb už je takzvaně vymačkáný a už v těchto věcech nemá co nabídnout. Docela si umím představit na jeho místě nějakého romského aktivistu, který je vzdělaný a zná celý této problematiku, jako například Karel Holomek nebo Ivan Veselý.

Štefan Vavrek

Zakladatel sdružení Amaro Foro Olomouc.

Ted' nelze budovat na osobnostech

Když já si jenom pomyslím, že jsem ten víkend 24. dubna přednášel v Hodoníně a nikdo, ale vůbec nikdo se mi nezmínil, že se koná Miss Roma...

A když si pomyslím, že jsem neviděl ani jeden maličký plakátek, který by na tu událost zval, uvědomuju si znovu, jak velká je mezi námi propast a znovu toho velice lituji.

Leč k věci: Existují jmenování na dobu určitou, pak na dobu neurčitou a konečně na dobu jepičí. Obávám se, že jmenování Michae-

la Kocába patří do té třetí kategorie. Ted' nemůžeme budovat na osobnostech. Potřebujeme především vládu s jasným mandátem a sociálně citlivou politikou. Až ji budeme mít, pak teprve bude záležet na osobnostech.

Zdravím a znovu lituji, že mi ušla Miss Roma – a stará romská čtvrť Hodonína, Rybáře, už je přestavěná na milionářské ghetto a moji hostitelé považovali tu bezduchou poušť za asanaci. Ach jo.

Erazim Kohák

Filozof, publicista, Praha.

Právo a spravedlnost

Michael Kocáb, bývalý ministr pro lidská práva a národnostní menšiny, dnes už jen vládní zmocněnec pro lidská práva, není v české společnosti moc oblíben. Naprostá většina občanů s ním jako s politikem nesympatizuje a nemá ho v lásce. Kocáb nemá v politice co dělat, tvrdí, a pokud chce pomáhat Romům, tak ať si je vezme k sobě domů a tam ať se o ně postará. Ale nedávno, když se Kocáb podílel na odchodu ruské armády z území Československa, tak to národ stál za ním, jásal a tleskal mu. Národ tleskal i světcí Čunkovi, ale z jiného důvodu. Tleskal mu za to, že vystěhoval Romy z města Vsetína, vlastně za to, že s Romy zatočil. Extremisté pořádají hony na Romy a někteří politici vytloukají z Romů svůj politický kapitál. Z toho jasně vyplývá, jaká nálada panuje ve společnosti, jak přistupuje národ k menšinám, zejména k Romům, a jak se v některých případech sám stát podí-

lí na porušování lidských práv a slobod. Jinak tomu není ani v jiných státech Evropské unie (EU). Proto je nutné, aby v rámci sjednocování Evropy byla práva národnostních menšin a lidská práva vůbec hájena. Politika ČR v této oblasti by měla být také sjednocena s politikou EU. Ministerstvo pro lidská práva a národnostní menšiny by v ČR mělo znovu existovat.

Představte si, že ministrem tohoto ministerstva by byl Jiří Čunek nebo Ivan Langer. Podle mě by tito politici nebyli schopni být partnery pro EU a na domácí scéně by nadělali víc škody než užitku. Tedy měl by tu být zase Kocáb? Já říkám ano. A proč? No proto, že Kocáb už přesvědčil domácí politickou scénu, že post ministra pro lidská práva a národnostní menšiny opravdu umí zastat. Přes dost velký společenský odpor se pustil do boje proti nepravostem, páchaným

na Romech. Nebál se ani vroucího kotle extremismu. Kocáb přesvědčil i EU, že v oblasti lidských práv je jejím transparentním a rovnocenným partnerem. A to nehlavnější je to, že Kocáb dal Romům naději. Romové na něho spoléhají, věří mu a čekají, že se jich zastane. Chci říct ještě jednu důležitou věc: Pokud by se měla funkce ministra pro lidská práva a národnostní menšiny udělovat podle zásluh, tak by se ti kandidáti dali spočítat na prstech jedné ruky. K nim by patřil i Michael Kocáb. A pokud by si měli vybrat sami Romové svého ministra, tak by vybírali jen ze dvou lidí. Žhavým kandidátem by byl zase Kocáb. A co se týče jeho dnešní funkce a jeho pracovní náplně, tak si myslím, že v otázkách lidských práv se u Kocába nic nezmění. I jako vládní zmocněnec bude dál pokračovat ve svém nastartovaném programu.

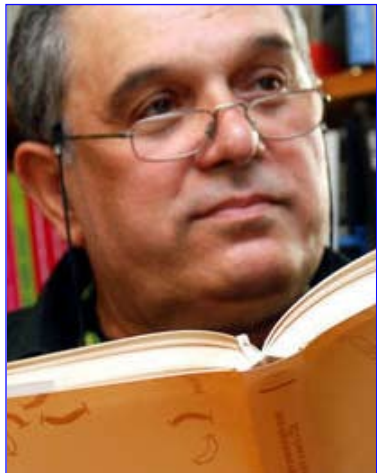
Gejza Horváth

Savo manuš, ajso miňistros

Le Michael Kocab adaj andre Čechiko o manuša narado dikhen. Našči les avri achen. But manuša leha nasimpatizinen, the nakamen les. Phenen, kaj le Kocab nane so te rodel andre poľitika u te kamel te šigitinel le Romenge, ta mi lel peske len pre men khere. Al'e sar načirila o Kocab tradľa avri andal e Čechiko le rusike slugadžzen, ta has le Čechenge lacho. Nadomukhenas pre leste bibacht lav te phenel, ašarenas les, the denas les bari pačiv. O Čechi ašarenas tiž le svatone Čunkos, al'e vaš varesoske aver. Ašarenas les vaš oda, kaj tradľas le Romen Vsetinostar avri. Kaj len tradľas pašal o gadže het, kaj le Romen izolindža le gadžendar.

Sar ada dikhle o extremisti, ta jon imar nadaranas te džal le Romen te murdarel dži andro khera. Varesave poľitika peske pro Roma andr'oda ideos kerenas baro nav oleha, kaj gančinenas le Romen. Pal ada hin te prindžarel, sar o gadže dikhen pro Roma, the sar korkoro o štatos nadofikerel e troma (zákony).

Avka pitnones hin le Romanca the andre aver štati pal calo Europa. Imar musaj aleha vareso te kerel. E Europa pes thovel andre jekh holportos u imar musaj savore te doľi-

kerel o manušeskere prava. Avka isto pes mušinel te ľikerel the e Čechiko, joj tiž mušinel te kerel oja isto politika, so kerel calo Europa. La Čechikona musaj te avel pale e Ministerija perdal aver narodi, so adaj dživen the te braninel lengro pravos.

So phenen pre oda, te bi pre adi ministerija kerelas miňistros o Jiří Čunek, abo o Ivan Langer? Avelas bi oda laches? Sar bi pre oda dikhenas o gadže u sar bi pre oda dikhenas o Roma? Me oda dikhav avka, kaj kala manuša bi našči avenas lache partnera la EU u adaj khere bi kerenas buter zijand sar chasna.

Abo šaj bi avelas pale miňistros o Kocab? Me phenav kaj hi, sos-

ke te na. O Kocab imar diñas pestar te džanel, kaj peskri buči kerel laches. Hjaba, kaj o gadže les našči avri achen, kaj pre leste keren bida, nadaral aňi le ekstremistendar. Jov pes ňikaske nadel, jov džanel so kempel, jov le Romenge šigitinel. Nadomukhel, kaj pes le Romenge te kerel krivda. Jov o Kocab hino la Europake partneris pre bari urovňa. O Kocab diňa le Romen šancija, jov pal lende terdžol, jov vaš lenge ačhel. O Roma leske pačan, the užaren lestar pomoca. Kamav te phenel mek jekh baro momentos: Sar bi oda avelas, te bi pes e miňisteriko funkcije perdal o manušeskere prava delas ča ole manušenge, ko peske oda zaslužinel? Me mange gondol'nav, kaj ajse manuša bi avenas moneki čepo, šaj bi pes denas te rachinel pre jekh vast. Al'e musaj te phenel, kaj o Kocab bi ke lende patrinelas. U te bi peske kamenas peskre miňistros te kidel avri korkore o Roma, ta kidenas bi avri ča duje dženenendar. Le Kocaboha bi rachinlas hinke. Hjaba, kaj o Kocab hino adadžives ča vladno zmocňencos, gondol'nav mange, kaj the avka kamela te dokerel odi buči, so nadokerdža, sar has mek miňistros.

Gejza Horváth

Romština do škol: Ano, či ne?

Z mého pohledu je romština překrásný jazyk. Proč? No, proto, že jsem Rom a já to tak cítím. V romském jazyce jsem vyrůstal, byl vychováván, chválen i kárán, říkal si o jídlo a také se dělil o krajíc chleba s kamarády. V romském jazyce jsem dospíval, vyznával lásku a také uslyšel: Bares tut kamav, miluji tě.

I moje děti vyrůstaly v romském jazyce, doma jsme mluvili romsky a dodnes se k obědu svoláváme svým rodným jazykem: Aven imar te chal. Pojďte už jíst. Ale moje vnoučata už pocházejí se smíšených manželství, a když slyší, že mluvím s babičkou romsky, tak některé z nich hned zareaguje: Děěědo-oo, jak to mluvíš, já ti vůbec nerozumím? Vnoučata vědí, že jsem Rom, že mluvím svým rodným jazykem. Vědí, že i oni mají romskou krev, ale romsky mluvit neumí. Znají pár vět a někdy se mě zeptají: Papu, sar

džives, so keres. Dědo, jak žiješ, co děláš. V tom okamžiku cítím, a oni také, že romský jazyk nás sblížíje ještě víc, upevňuje naši rodinu, naši lásku a naše přátelství. Jsem na to pyšný, že vědí, že jsme jedna krev, že jsme Romové.

Toto je jen jeden z mnoha příkladů, jak romský národ přichází o svůj rodný jazyk. Romy o jazyk nejvíc připravila násilná asimilace minulého režimu. Komunisti je přesvědčili, že je lepší být Slovákem nebo Čechem. Romové s vyhlídkou na lepší život na to přistoupili a zavrhlí svůj původ, svůj jazyk, svoji kulturu. Asimilace vzala Romům mnohé, ale krev a černou kůži jim ponechala. Rasismus a diskriminace se na ztrátě romského jazyka podepisuje také. Romové svůj jazyk ztrácí i následkem vývoje společnosti.

A v neposlední řadě o svůj jazyk Romové přicházejí i svým vlastním

vývojem a postavením ve společnosti. Znáám mnoho takových Romů a vím o nich, že se nestydí za svůj původ, ale stydí se za to, že neumí mluvit romsky. Mrzí je, že to neumí ani jejich děti. Proto si myslím, že spory o výuku romštiny na školách v dnešní společnosti by neměly být diktátorsky zavrženy. Já jsem však toho názoru, aby se romština na školách vyučovala. Měla by se zavést jako nepovinný jazyk, ale až od páté třídy. Aby mohly romské děti zvládnout danou školní osnovu, neměly by být už ničím jiným zatěžovány. Ale v páté třídě by se mohly už pro studium romštiny rozhodnout samy, anebo jejich rodiče. A pokud by měly zájem o výuku romštiny čeští žáci, tak by tuto možnost měli také. Pokud by k tomu všemu došlo, Romům by to vrátilo zpět jejich sebevědomí, hrdost, kulturu, tradice, ale hlavně jejich jazyk.

Gejza Horváth

Eva Dobšíková

Bývalá učitelka romských dětí, nyní aktivní v Židovské obci Brno.

Moje úvaha jde asi tímto směrem: Kocáb by novou funkci nepřijal, kdyby nebyl přesvědčen, že něco může ovlivnit.

Milan Daniel

Jednatel sdružení Mosty pro lidská práva (www.mostlp.org).

Kocáb vyřešil ve spolupráci s předsedou vlády tlak Strany zelených na své odstoupení z ministerstva ve stylu chytré horákyně. Ale vzhledem k cílům, jichž chtěl v úřadu dosáhnout, bylo přijetí funkce vládního zmocněnce jen rozumné. Jistě, slovo zmocněnec zní méně zvukně než slovo ministr. Důležité však je, že agendu lidských práv aspoň na úrovni Úřadu vlády (když už ne jako člen vlády samotné) vykonává někdo, kdo je na rozdíl od předchozího zmocněnce kompetentní, je vidět a má výsledky.

(pp)

Romodrom chce víc romských řemeslníků

Ačkoli se v médiích stále prezentuje zastaralé klíše o tom, jak by se měly romské děti vzdělávat, nikdo již nepoukazuje na množství romských středoškoláků a vysokoškoláků. Talentované studenty z romských rodin dnes potkáte na různých školách, vysokoškolsky vzdělání Romové pracují ve významných společnostech. To ale nic nemění na tom, že právě děti z romských ghatt, lokalit nejvíce postižených chudobou, vzdělání potřebují. Pomocnou ruku jim nabízí občanské sdružení Romodrom, které prostřednictvím projektu dotovaného ze státního rozpočtu zaměstnává odborníky, připravující děti na vstup do základní školy. Rodiče dětí z rodin postižených chudobou jsou často samotnými školami kritizováni za to, že děti do škol nepošílají. Bohužel již nikdo nepoukazuje na to, v jakých složitých podmínkách tyto děti žijí. Mnohdy ani nemají rodiny na svačinu a nebo pomůcky pro své ratolesti, a proto se pak mnohé děti škole spíše vyhýbají, neboť se ve třídách potýkají s posměchem jinak movitých spolužáků. Také rodiče, kteří mnohdy pocházejí z velmi skromných poměrů, neshledávají v docházce do školy prioritou a děti dostatečně nemotivují v tom, aby do školy chodily. Ačkoli se říká, že chudoba cti netratí, v dnešní době se bez peněz neobejdejte a vzdělání jen tak nezískáte.

Ačkoli žijeme v demokratickém státě, vzdělávací systém potřeby romských dětí ještě zcela nezohlednil. Záleží pak na nevládních organizacích, aby se snažily a pomáhaly těmto malým Romům. I o to se snaží Romodrom, který rozvíjí spolupráci i s dalšími organizacemi, které Romům v rámci doučování pomáhají. Terénní pracovníky Romodromu například zaujala aktivita Komunitního centra Amaro Phurd – Pražská, občanského sdružení Salinger. Jedná se o předškolní klub pro děti ze sociálně vyloučených lokalit.

Vedoucí Komunitního centra Amaro Phurd Silvie Hendrychová vidí projekt jako velmi přínosný: „*Rodiče z oblasti Kydlinovské ulice často nemají možnost každodenně doprovázet své děti do předškolního klubu. Ve věku 3 až 5 let je neredné, aby chodily přes půl města samotné. Jsme proto velmi vděční, že nám pracovníci Romodromu vyšli vstříc a jedenkrát týdně děti z Kydlinovské ulice k nám i zpět doprovázejí.*“

Nejen oni se nyní rozhodují, kam směřovat svoje další studium po skončení deváté třídy. Přihlášky na střední školy se totiž podávaly do 15. března. V poslední době se ukazuje, že správnou volbou může být právě řemeslo, protože absolventi mají, i přes zvyšující se nezaměstnanost, dobré uplatnění. Z mnohých se mohou stát živnostníci a nebo kvalifikovaní odborníci dalších firem. Hlavní město Praha zřizuje 22 škol, kde se žáci mohou vyučit. V letošním školním roce je plánováno 98 tříd, ve kterých je počítáno až s 2463 žáky v oborech pekař, cukrář, řezník-uzenář, prodavač-lahůdkář, strojní mechanik-zámečnick, nástrojař, obráběč kovů, karosář, klempíř, pokrývač nebo kominík. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mohou nastoupit do dalších 46 tříd pro 690 žáků a vyučit se také v různých oborech. Náměstkyně primátora Magistrátu hlavního města Prahy k tomu dodává: „*Vzdělávací nabídka na území hl. m. Prahy se nově rozšiřuje o obory kamnář a klempířské práce ve stavebnictví.*“

Všichni úspěšní absolventi oborů vzdělání s výučním listem mohou v nástavbovém studiu získat maturitní zkoušku. Školy vyučující obory vzdělání s výučním listem jsou pro výuku odborných předmětů dobře vybaveny, spolupracují s firmami, kde mohou žáci absolvovat praxi a posléze najít i uplatnění.

Na některé školy je možné se přihlásit a nastoupit bez přijímací zkoušky. Také dny otevřených dveří mohou pomoci s rozhodnutím, je-li vybraná škola ta pravá, seznámit se s kompletní studijní nabídkou, prohlédnout si učebny i střediska odborného výcviku a vybavenost veškerých pracovišť, dozvědět se více o bohaté mimoškolní činnosti a se svými dotazy se obracet přímo na pedagogy školy.

Více se lze o všech otevíraných učebních oborech dozvědět na webových stránkách středních škol. Nově je založena stránka na Facebooku s názvem Řemeslo žije, kde jsou tyto informace aktualizovány, dále také na webu www.remeslozije.cz.

Jan Mišurec

Autor je mluvčí společnosti TÜV SÜD (www.tuv-sud.cz).

co na to naši čtenáři?

Děkuji za Romano hangos, se zájmem si leccos pročítám. Některá téma diskuzí se mi však zdají přitažená za vlasy až umělá. Například dilema Rom, nebo Čech. Vždyť jsou oba především občané Česka, ne? Stejně tak Neromové v romských organizacích. A proč ne Romové v „neromských“ organizacích? Vždyť žijí spolu a jejich životy se nutně proplétají.

Karel Hudec, Brno

**Z reakcí na www.romea.cz na článek Ondřej Liška:
Špičkou kandidátky je Lucie Horváthová (RH 5-2010):**

Nejsem fanoušek zelených a ani jsem je nevolil. Ale myslím si, že se aspoň snaží něco dělat a je jedno, jestli to někdo ocení nebo ne. Ale je fakt, že Strana zelených udělala už teď víc jak komunisté a socani. A proč zmiňuju zrovna tyhle dvě strany? Protože nejvíc Romů volí právě je. Takže bych poprosil Romy, ať si co nejdřív zjistí, co pro ně udělali komunisté za posledních dvacet let.

T. Armando, Česká Lípa

To je dobře, že u zelených kandiduje Romka. Jen aby konečně tamní Romové zvedli ty líné zadky a šli k volbám. Pamatujte, že v Čechách žije kolem 250 000 Romů. A to si myslím, že je dost velký volební hlas.

Míra, Litvínov

**Z reakcí na www.romea.cz na anketu Měla by být romština
zavedena do škol jako nepovinný jazyk? (RH 5-2010):**

Chtěl bych jen podotknout, že indickému jazyku nelze rozumět. Já jsem s Indy v denním kontaktu. Je to úplně jiná kultura a jiná mentalita. Máme podobných jen pár slov. Například v Afghánistánu někteří mluví jazykem urdu a podobnost tohoto jazyka s hindí jazykem je asi jako vztah slovenštiny a čestiny. Ani podle genového kódu nelze udělat jednoznačné rozhodnutí, neboť náš genový kód je shodný např. s genofondem některých obyvatel Sri Lanky. Chtěl bych ještě říct, že název Dom je název kasty. Ten název oni sami neznají, ten název byl vymyšlen anglickými vědci. Nejnížší kasta v Indii se nazývá Haridžani. Název Dom Indové ani neznají, ptal jsem se mnoha Indů. Z logického hlediska je nepravděpodobné, že bychom se nazývali podle kastovní třídy. To je jako kdyby maloměšťák nebyl Čechem, ale maloměšťákem. Co ještě říct? My sami bychom měli hledat, pokud chceme znát svůj původ. Měli bychom hledat tam, kde je o nás první zmínka, a to v Medopersii (dnešní Irán).

Pavel Bajger, Velká Británie

Líbil se mi příspěvek pana Koháka. Jsem pro to, aby se zavedla romština jako nepovinný předmět. Kdo chce, ať se učí romsky. Ale jen aby si zvykla škola! Jen aby to nebylo tak, že kdo bude chodit na romštinu, bude u kantorů a spolužáků odepsaný. Zde v ČR bohužel nejsou tak vyspělí občané jako v jiných státech. Nebo že by se romština zavedla pouze ve speciálních školách? No, asi to tak bude. Už vidím základní školy, jak jsou aktivní. Zeptají se romského žáka před celou třídou: „Járo, chceš chodit na romštinu?“ A Jára z ostudy řekne: „Ne, nechci“. Zeptají se sedmi Romů na škole a bude vymalováno – o romský jazyk není zájem.

Gara, ČR

Několik mladých talentů zblízka

Jitka Matiová a Anna Maria Bagárová.

PRAHA – Celkem 16 finalistů soutěže La Sophia se 29. 4 – 2. 5. setkala v hotelu U krbu ve Vestci u Prahy. Přípravovali se zde na finále soutěže za doprovodu Yvety Blanarovičové, Michaela Davida atd. Přinášíme pár portrétů.

Claudia Váradiová, Nová Baňa (zpěv a kytara)

Claudia je děvče, které pochází z dětského domova na Slovensku. Je všestranně nadaná, úžasně zpívá a hraje na kytaru. Skládá vlastní písně, ráda se věnuje menším dětem, najde si čas i na sport a tanec. V Dětském domově v Nové Bani je od září 2006. Na kytaru hraje už dva roky, vedla ji k tomu její sestra Eliška. Claudia navštěvuje i hodiny zpěvu na základní umělecké škole ve třídě učitelky Edity Hatalové. Loni vyhrála regionální kolo soutěže umělecké tvořivosti dětí z dětských domovů nazvané Úsměv jako dar. Nakonec postoupila do celoslovenského kola v Bratislavě. Za svůj výkon byla oceněna pobytem na ostrově Rhodos. Vystupuje na kulturních akcích města Nová Baňa, jako jsou např. Folková Nová Baňa a Vitání léta. Claudia je aktivní i ve škole, spolu s ostatními dětmi z dětského domova nacvičila program ke Dni učitelů.

E Claudia Varádiová, Nová Baňa, (giľaviben the bašaviben)

E Claudia hiňi čhaj, savi avel khatar čhavoribengero kher khatar Slovensko. Džanel savoro, igen šukares giľavel the bašavel pre gitara. Thovel peske vlastne giľa, rado šegetinel le cikne čhavorenge. Kerel tiž o športos the khelel. Andro čhavoribengero kher andre Nevo Baňa hiňi imar khatar septembros 2006. Imar duj berš pes sikhavel te bašavel pre gitara, andro kada la sikhavelas lakri pheň, e Eliška. Phirel pes te sikhavel te giľavel andro ZUŠ andre trjeda la Edita Hatalovo. Andro aver berš pes vazďas upre andro regionalno kolos pre sutěž, savi pes vičinelas Talentos le čhavorenge andalo čhavoribengero khera O asaviben sar darkos, postupinďas andro caloslovensko kolos andre Bratislava. Vaš kada hoj pes vazďas upre, ehas

achal'imen pro ostrovos, savo pes vičinel Rhodos. Vistupinel pre kulturne akcije, save kerel avri o foros Nevo Baňa, sar Folkovo Nevo Baňa, Vičinen le řilaj. E Claudia ehin but aktivno he andre škola, jekhetanes le čhavorenca khatar čhavoribengero kher kerďas avri o programos pre Džives le učitelengro.

Michal Surmay, Praha (hra na klavír)

Narodil se roku 1996 v Praze. Pochází z muzikantské rodiny, talent zdědil po své rodině, která se také věnovala hraní. Michala ovlivnilo v dětství to, že dostal na Vánoce pod stromeček dětské klávesy. Od té doby se začal postupně sám učit. Základní uměleckou školu navštěvuje od jedenácti let. Mezi jeho zájmy patří hudba, a to jazz, pop, blues. V budoucnosti by se chtěl věnovat na plno hudbě. Chce se dostat na konzervatoř. Mezi jeho hudební vzory patří Lakatošovi, Varadi Roma Cafe, Jarok a maďarská hudba. Hudbou by se jednou chtěl živit. Zatím hraje ve vinárnách a na zábavách.

O Michal Surmay, Praha (bašavel pro klaviris)

Narodzind'as pes 1996 andre Praha. O Michal avel khatar bašavibengeri fajta, o talentos preliľa khatar peskri fajta, savi tiž bašavelas. Le Michaloske andro čhavoripen peľľas andro jilo kada, hoj pre Karačoňa chudľa tel o stromos cikne varhany. Kanastar sar len chudľas, pes polokes korkoro sikhavelas. Andre ZUŠ chudľas te phirel ča sar leske ehas 11 berš. Maškar leske zaujma pes thovel o bašaviben, ehin oda o jazzos, o pop, o blues. Andro tajsaskero bi calone jileha kamľas te bašavel. Kamel pes te dochudel pre konzervatoř. Maškar leske bašavibengere bare džene pes thoven: o Lakatošovi, o Varadi Roma Cafe, o Jarok the maďarske giľa. Jekhvar bi kamľas te dživel sar lavutaris. Akana bašavel andro vinarni the pal o zabavi.

Sára Kaliášová, Praha (zpěv, tradiční romský folklor)

Sára je úžasná zpěvačka, hned jak začala zpívat, se mi její hlas vryl

do srdce. Je to mladá, talentovaná dívka, pochází z Prahy. Má 16 let. Jak samá říká, „*miluju hudbu, hudba je můj život*“. Od čtyř let zpívá a hraje na příčnou flétnu. Sára vystupuje s kapelou Bachtale Apsa (Slzy štěstí). Kapela vyjadřuje pestrost nálad, které romská hudba přináší. Vystoupení kapely je nabitó hudbou balkánských, maďarských, rumunských i slovenských Romů. Nechybí ani skladby tzv. sinti jazzu a klasické čardáše. Skvělé vokály a brilantní muzikantské výkony ve strhujících rytmech jsou předností, které z Bachtale Apsa činí romskou hudební klasiku v nejlepším slova smyslu. Ano, je to tak. Teprve šestnáctiletá dívka má tyhle zkušenosti. Je na sebe velmi přísná a vždy od sebe čeká jen ty nejlepší výkony. Za to všechno vděčí svému dědečkovi Michalu Martinovi. „*Dědeček je úžasný harmonikář. Hudbou se žije a má ji rád tak jako já*“, říká. Sní o tom, jak natočit vlastní desku nebo klip. Ráda by pomáhala dětem s hudebním nadáním. Taková je Sára Kaliášová.

E Sára Kaliášová, Praha (romano tradično giľaviben)

E Sára ehin but lachi giľavibengeri čhaj, imar sar chudľas te giľavel, ta mange lakro hangos peľľas andro jilo. Hiňi terňi, talentimen čhajori, savi avel khatar Praha. Ehin lake 16 berš. Sar korkori phenel: „*Kamav le bašaviben. O bašaviben hino miro dživipen*.“ Imar sar lake ehas štar berš, ta pes sikhavelas te bašavel pre příčno pišťala. E Sára giľavel la kapelaha Bachtale Apsa. E kapela kamel te del avri o farbi, so ehin andre romane giľa. Sar vistupinen, lengre giľa ehin khatar Romano bašaviben, so avle khatar Balkan, Maďarsko, Rumunsko, he Slovensko. Ehin oke tiž giľa, save pes vičinen Sinti jazz the tradične romane čardaša. Šukar vokaly the brilantno bašavibengeri zor andro rytmus, so ehin aver hine ča lengre, savi la kapela Bachtale Apsa kerel romaňi bašavibengeri klasika. Hi, ehin oda kavka. Ča 16-beršengra čhajora ehin kajse zkušenosťa. Ehin pre peste but bengori the but kamel, hoj te avel najfeder. Vaš kada savoro paľikerel peskre papuske, le Michaloske Martinoske. „*O papus hino baro lavutaris, savo bašavel pre harmonika. Le bašavibnoha dživel, the dikhel les rado, kavka sar me*.“ Lakro baro

Roman Čonka

IQ Roma servis

IQ Roma servis, o. s.
Cejl 49. Brno
pobočka Hybešova 41
602 00 Brno
Tel.: +420 543 213 310

www.iqrs.cz
www.jaktovidimja.cz
www.ethnic-friendly.eu

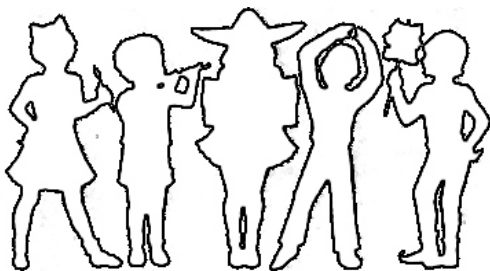
Festiválek pro radost

IQ Roma servis, o. s. ve spolupráci s klienty

Vás srdečně zve
na Festiválek pro radost,
který se koná
31. května 2010 od 14.00 hod
v parku Leitnerova, Brno.

Přijďte s námi pokřtít nové lavičky, zahrát si hry,
zatančit a poslechnout skvělou hudbu.

Těšíme se na Vás.

Nadace
Vodafone
Česká republika

Michal Surmay.

suno ehin te del avri peskro vlastno klipos. Rado bi šegetind'ahas le čhavoreng, so hine talentimen. Kajsi hiňi e Sára Kaliášová.

Štefan Pecha, Třinec (tradiční romský zpěv)

Pochází z Třince, ke zpěvu se dostal na základní škole v dětském pěveckém sboru CARO. Sbor byl založen v roce 1996, nyní v něm zpívá 65 dětí. Repertoár sboru je velice rozmanitý a tvoří jej skladby od renesance po současnost. Oblíbené jsou skladby v úpravách P. Ebena a M. Uherka. Sbor spolupracuje s cimbálovou muzikou Javory z Třince. Poprvé Štefan soutěžil na mezinárodním festivalu Pražské Vánoce 2008, kde CARO získalo stříbrné pásmo. V roce 2009 začal sólově zpívat a reprezentoval Základní školu Kaštanová na soutěžích, festivalech, ale i různých benefičních koncertech. Mezi jeho největší úspěchy patří: Mezinárodní festival Intermeza v Polsku (2. místo), Talent La Sophia 2009 (2. místo), Haviřovská nota (1. místo) a vystoupení na Mezinárodním filmovém festivalu Karlovy Vary. K jeho oblíbeným žánrům hudby patří romské písně, jazz, swing a pop. A jeho oblíbení zpěváci? Whitney Houston, George Michael a Helena Zet'ová. A chcete znát jeho cíl? „*Chci vystupovat VŠ pedagogickou, obor ČJ, HV anebo být zpěvákem.*“

O Štefan Pecha, Třinec (romano tradično giľaviben)

Avel khatar Třincos, pro giľaviben pes dochudľas pre ZŠ andro čhavorengro giľavibengero sboros CARO. O sboros ehas avri thodo andro berš 1996, adadžives andre leste giľaven 65 čhavore. Lengre giľa ehin všel'jake, the keren o giľa khatar renesancija palo adadžives. Rado giľaven o giľa, save prekerde o P. Eben the o M. Uherka. O sboros kerel jekhetaňiben la cimbaločkaha Javory khatar Třinec. Perširaz o Štefan sutěžinlas pre mezinarodno festivalos Prahakri Karačoňa 2008, kaj o CARO chudľas rupuno pasmo. Andro berš 2009 o Štefan chudľa solovo te giľavel, the te vystupinel pre Zakladno škola Kaštanová, pro suťaža, festivala, aľe tiž pro benefične koncerta. Maškar leskre bare dživesa pes thovel: Mazinarodno festivalos Intermeza andro Polsko (2. than), paľis tiž Talentos La

Sophia 2009 (2. than), Haviřovsko nota (1. than), vistupeňija pre Mezinárodno filmovo festivalos andro Karlovy Vary. Leskro najfeder stylos andro bašaviben ehin romane giľa, o jazz, swing, the o pop. Leskro najbareder giľavibengere džene ehin e Whitney Houston, Georgie Michael, the e Helena Zet'ová. The kamen te džanel leskro suno? „*Kamav te študinel avri pedagogicko uči škola – oboris ČJ, HV, abo te avel giľavibengero dženo.*“

Jitka Matiová, Roudnice nad Labem (klasika, zpěv)

Zpívá od malička, miluje hudbu, už jako malá zpívala romské písničky se svou sestrou a tátou. Pochází z muzikantské rodiny. Jitka je velmi šikovná dívka, hudbou žije, na soustředění jí vybrali operní píseň. Jitka zkoušela a zkoušela. Studuje prvním ročníkem střední školy, obor obchod a služby. Chtěla by zkusit konzervatoř tak jako její sestra Pavlína Matiová, která je také velmi talentovaná.

E Jitka Matiová, Roudnice nad Labem (giľaviben, klasika)

Giľavel cikňavarbatar, sar ehas čhajori, dikhelas rado le bašaviben, imar sar cikňori giľavelas romane giľa peskra pheňaha the peskre dadeha. Avel khatar bašavibengeri fajta. E Jitka ehin bari godžaver čhajori, savi le bašavibnoha dživel,

Claudia Varadiová.

Lukáš Horváth, Patrik Kačo, Claudia Varadiová.

pro sustředění lake kidle avri operno giľi. E Jitka skušinelas the skušinelas. Šukar giľi, the paťav, hoj la giľavelas kavka sar pes la te giľavel majinel. Študinel peršo berš Stredno škola, obor Obchod a služby. Kamľahas te skušinel e konzervatoř, kavka sar lakri pheň, savi hiňi tiž talentimen, e Pavlína Matiová.

Patrik Kačo, Nový Jičín (hra na klavír, jazz)

Patrik Kačo pochází z muzikantské rodiny. Ke hře na klavír ho vede jeho otec. Navštěvuje základní uměleckou školu, a to už 4. ročník. Mezi jeho hudební vzory patří kapela Kmeťoband. S hraním na klavír začal od devíti let. Je členem romského souboru Cikne čhave. Vystupuje na různých festivalech a zábavách. Po dokončení povinné školní docházky by chtěl zkusit konzervatoř. Patrik je talentovaný a má toho ještě hodně před sebou. Hrál v Muzeu romské kultury v Brně (2009). Na soustředění La Sophia se dal dohromady s kluky jako Michal Surmay (klavesy) a Roman Čonka (bicí). Vybrali si jazzový styl. Je z nich trojka, která v sobě nese velký temperament a hlavně jiskru a oheň.

O Patrik Kačo, Nový Jičín (bašavel pro klaviris, o jazzos)

O Patrik Kačo avel khatar bašavibengeri fajta. Pro bašaviben les sikhavel leskro dad. Phirel pre ZUŠ

imar 4. berš. Maškar leskre bare džene pes thovel e kapela Kmeťoband. Sar leske ehas 9 berš, ta pes chudľa te sikhavel te bašavel pro klaviris. Hino bašavibengero dženo andre skupina Cikne čhave. Vistupinel pro festivala, pro zabavi. Sar dokerla e ZŠ, ta kamel te džal pre konzervatoř. O Patrik hino talentimen, the ehin les pherdo pal peste. Bašavelas andro Romano muzeum andre Brna (2009). Pro sustředění La Sophia pes thod'a jekhetane le muršenca sar ehin o Michal Surmay (klávesy) the o Roman Čonka (bicí). Kidle lenge avri jazzovo stylos. Andre kale trin džene ehin baro temperamentos the bari zor.

Anna Maria Bagarová (zpěv)

Anna Maria pochází z muzikantské rodiny Bagarových. Narodila se v roce 1997. Má 12 let. Navštěvuje základní školu a už od malička se věnuje zpěvu. Vede ji k tomu její tatínek, který je muzikant na úrovni. Zúčastnila se soutěže La Sophia a poté postoupila mezi 16 nejlepších. V budoucnu by se ráda stala slavnou zpěvačkou i návrhářkou, také by chtěla pomáhat malým dětem v Africe. Má velké plány do budoucna. Vystupuje na různých koncertech s kapelou Make it Funky. Ráda by se zviditelnila v televizi. Mezi její vzory patří Beyonce a Michael Jackson. Ráda poslouchá to, co se jí líbí. Většinou to je pop a cikánské písně.

Patrik Kačo.

Sára Kaliášová.

Ráda chodí s kamarády ven a tančuje. Je mladá, talentovaná a jde si pevně za svým cílem. Věřím tomu, že tahle dívka to v hudebním životě ještě daleko dotáhne. Taková je Anna Maria Bagarová.

E Anna Maria Bagarová, (giľaviben)

Anna Maria avel khatar bašavibengeri fajta Bagarovo. Narodzinďas pes andro berš 1997, ehin lake 12 berš. Phirel pre zakladno škola. Imar sar ehas čhajorake, ta giľavelas. Sikhavelas la pre kada lakro dad, savo hino baro bašavibengero dženo. Ehas pre suťaž La Sophia, paľis pes dochudľas maškar 16 najfeder džene. Andro tajsaskero bi kamľahas te giľavel abo te kerel e navrhaňina, tiž bi kamľahas te šegetinel le čhavorengre andre Afrika. Ehin la bare plany andro tajsaskero. Vistupinel pro pherdo koncerta la kapelaha Make it Funky. Rado bi avľahas te dičhol andre televiza. Maškar lakre bare džene pes thovel e Byoncé, the o Michael Jackson. Rado šunel koda, so pes lake andro jilo del. Najbuter oda ehin o pop the romane giľa. Rado phirel le dženenca avri the khelel. Hiňi terňi, talentimen the džal peske pal koda, so kamel. Paťav kaleske, hoj kaľa čhajori oda andro bašavibengero dživipen sikhavela but. Kajsi hiňi e Anna Maria Bagarová.

Text a foto: Veronika Kačová

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na červen 2010

NOVINKA: OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18:00 (poslední vstup v 17:15)

6. 6. *neděle*
Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Výstavy:

Plátna pro velké černé oči. Cikáni v díle Míly Doleželové. • *Výstava potrvá do 15. 8. 2010*
Muzeum poprvé představuje veřejnosti svoji rozsáhlou sbírku děl akademické malířky Míly Doleželové (1922–1993) reflektující romské téma. Výstava je doplněna i o výpůjčky dalších majitelů. Velkoformátová díla zobrazují neobvyklý, a přesto lidsky teplý až žhnoucí svět Romů. Autorka je přirovnávána k mexickým muralistům jako Diego Rivera či David Alfaro Siqueiros, mezi českými malíři však nemá její dílo obdoby.

Doprovodná akce: 9. 6. od 15⁰⁰
Komentovaná prohlídka – **Hledání pravdy Míly Doleželové.** Výstavou provede autor stejnojmenné monografie o autorce z roku 2006, historik umění PhDr. Ivan Žlůva.

23. 6. *od 10⁰⁰ pro školy, od 15⁰⁰ pro veřejnost*
Komentovaná prohlídka – **Inspirační zdroje Míly Doleželové.** Výstavou provede kurátorka výstavy, historička a ředitelka muzea PhDr. Jana Horváthová.

Komentovaná prohlídka – **Hledání pravdy Míly Doleželové.** Výstavou provede autor stejnojmenné monografie o autorce z roku 2006, historik umění PhDr. Ivan Žlůva.

23. 6. *od 10⁰⁰ pro školy, od 15⁰⁰ pro veřejnost*
Komentovaná prohlídka – **Inspirační zdroje Míly Doleželové.** Výstavou provede kurátorka výstavy, historička a ředitelka muzea PhDr. Jana Horváthová.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • so zavřeno • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

NEPŘEHLEDNĚTE – Akce, na které nesmíte chybět!

Název akce: Koncert La Sophia 26. června 2010, 10 ⁰⁰ –22 ⁰⁰ Místo: Praha, Ladronka	<i>těšíme, čekají vás nové písně a hlavně úžasná atmosféra. Nesmíte chybět!</i>
Název akce: Gyulla Banga a Parne Čilagi Live 19. května 2010, 20 ⁰⁰ –21 ³⁰ Místo: Martin ve zdi, Praha 1, Malostránska 8. <i>Čeká vás opět jedinečné vystoupení deseti žen, kterým nechybí energie, vašeň a hlavně krásně zpívají nádherné romské písně. Doprovázet celý soubor bude již sehrané duo Zoran Dukic, percusman z kapely Sarma Band, a Gyulla Banga, piano a guitar man a zároveň hlavní pachatel celého projektu. Moc se na vás</i>	Název akce: Mário Bihári TRIO 14. května 2010 Místo: Praha Privát Párty
Přijďte se pobavit, podělit o dobrou náladu a vyhrát v tombole.	Název akce: Taneční odpoledne 26. června 2010, od 17 ⁰⁰ Místo: Ostrava, Obecní dům, Ludgeřovice Kulturní program: Taneční soubor Morava, romský taneční soubor Cikne čhave Taneční soubor Bedesa.

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2010 činí 240 Kč.	

KHAMORO PRÁVĚ ZAČÍNÁ

Do 29. 5. 2010 v Praze probíhá dvanáctý ročník Světového romského festivalu KHAMORO, jehož organizátory jsou občanské sdružení Slovo 21 a Studio Production Saga. Vstupenky k zakoupení v síti Ticketstream. V případě dotazů nás kontaktujte na festivalkhamoro@gmail.com.

PROGRAM:

Neděle 23. 5. 2010

- zahájení týdenních mezinárodních workshopů „Jdeme dlouhou cestou“
- 19⁰⁰ Švandovo divadlo – premiéra romské opery „Invisible Gipsy“

Pondělí 24. 5. 2010

- 14⁰⁰ Radniční klub – tisková konference
- 18⁰⁰ kino Aero – filmová přehlídka – premiéra filmu „Rom_ID“
- 20⁰⁰ LMB – současná romská hudba (Gipsy.cz/ČR)

Úterý 25. 5. 2010

- 21⁰⁰ Jazz club Reduta – koncert Gypsy jazz (16 Gipsy Strings/Německo)

Středa 26. 5. 2010

- 18⁰⁰ Slovenský kulturní institut – vernisáž výstavy Genocida Romů v době 2. světové války
- 18⁰⁰ kino Aero – filmová přehlídka – Kenedi se vrací domů
- 20⁰⁰ LMB – koncert Gypsy jazz (Gipsy Swing Trio + Tchavolo/Nizozemí/Francie)
- 20⁰⁰ kino Aero – filmová přehlídka – Kenedi se žení

Čtvrtek 27. 5. 2010

- 12⁰⁰ defilé účinkujících v centru Prahy
- 18⁰⁰ kavárna NOD – vernisáž fotografické výstavy „Minutu poté“ Srdjana Stanojeviće
- 19⁰⁰ ROXY – koncert tradiční romské hudby (3–4 kapely)

Pátek 28. 5. 2010

Velvyslanectví Spojených států amerických v Praze – zahájení dvou denního mezinárodního odborného semináře „Romská identita“

- 19⁰⁰ – ROXY – koncert tradiční romské hudby (3–4 kapely)

Sobota 29. 5. 2010

- 20⁰⁰ KCP – závěrečný galakonzert (7 kapel: Black Panthers/Srbsko, Mahala Rai Banda/Rumunsko, Šukar/Slovinsko, Orkestar Bračka Kadrievi/Makedonie, Romano Atmo/Francie, Romano Stilo/Slovensko, Surmajovci/Česká republika)